

"V 4. številu "Novic" v spisu gosp. Dav. Trstenjaka "o kranjskih cerkvah l. 1323" - nahaja se tudi fara z imenom "Freunrez" ter se vpraša: kje je ta fara? Na to vprašanje mogel bi jaz, če tudi ne popolno dokazovalno, vsaj na videz dokazovalno povedati! - Gotovo je, da je grajščina v Bistri "Freudenthal" nad 500 let stara, gotovo ter dokazano je, da so se tu prvotno naselili nemški "menihi" z imenom "Katajzarji". Kakor po več samostanih, tako so tudi tu ustanovili faro, v katero je spadalo vse tukajšnje okolično prebivalstvo! Kakor ustno poročilo naglaša, bila je tu izredno lepa cerkev, večidel delo le domačih umetnikov (menihov). Kakor več drugih samostanov, tako je tudi tega spraznil cesar Jožef II. Potem se je fara razkosila (ali pa še prej) in pozneje tudi imenovana cerkev porušila, od katere so se raznim družim cerkvam vsa umetniška dela oddala. Tako na primer v Borovnico tréje kamniti oltarji, ki so res mojstersko delo! Potem, ko so bili ti menihi pregnani, prišli so tudi kmetje izpod njihove oblasti, pod katero so bili, (kakor jaz po delih sodim) slabši od sužnjev. Preveč imel bi pisati, ko bi hotel vse na drobno dokazati, dovolj tu govorijo dogodbe.

Ker sem uže ravno pri zgodovini, naj povem še to-le: Ko je cesar Franc I. nastopil vladarstvo, potoval je po raznih krajih - tako tudi v Trst. Iz Ljubljane v Trst ni bilo druge poti, nego po močvirji po vodi do Brega in od tod peš ali jahajoč čez hribe v Cerknico in od tod naprej. Ko cesar Franc iz Trsta gredoč hoče ogledati naše močvirje, moral je po tej poti - in noč ga obide na kraju barja (močvirja), predno je stopil v čoln. Zato tukaj prenoči. Zjutraj, predno odpotuje, želi izvedeti, kako se pravi tej vasi. Odgovorilo se mu je, da vas z malo kočicaminnima imena - razen "na kraju barja" - od tod Baravnica. Cesar dal je nato ime svojemu prenočišču "Franzdorf". Ako je temu res tako, morali bi v slovenščini pisati Barjenica - od barja (močvirja), a ne Borovnica - od borovca,

katerega tu nič ni. Ko bi pa kdo vsejedno temu oporekal ter rekel: Franzdorf ima ime od "Franzbeeren"! - ne od Franca I. - se mu lahko odgovori, da tu v okolični daljavi najmanj dveh ur ne čobi se jagod borovnic. Tečaj naj velja - da smo ponosni, da je tu cesar spal - prvo! - Toliko povem jaz; čez pa kdo drug ve kaj bolj ~~istinskih~~ istinitega, naj pove, ker le s tem se spravi zgodovinska resnica na dan."

Naši dopisi. Iz Borovnice poroča J.B. - NOVICE, 2. marec 1881.
L. XXXIX, list 9, str. 71.